

Podrška projektima organizacija civilnog društva (OCD) u Crnoj Gori u okviru projekta

SRCE: podrška osnaživanju i otpornosti mladih danas

EuropeAid/176851/DD/ACT/ME

**VODIČ ZA PODNOSIOCE PRIJEDLOGA
PROJEKTA**

Rok za podnošenje prijave: **8. novembar 2024. godine**

1. UVOD

Program **SRCE: podrška osnaživanju i otpornosti mladih danas** u okviru koga je objavljen konkurs za podršku projektima organizacija civilnog društva (OCD), sprovodi Centar za građansko obrazovanje (CGO), u partnerstvu sa Regionalnom akademijom za razvoj demokratije (ADD). Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave.

Opšti cilj je unaprjeđenje kulture ljudskih prava, pravde i dobrog upravljanja u Crnoj Gori kroz efikasno rješavanje problema maloljetničke delinkvencije i suzbijanje vršnjačkog nasilja.

Specifični ciljevi su: 1) podsticanje sveobuhvatnog i međusektorskog odgovora na vršnjačko nasilje u zemlji, kroz uključivanje institucija, osnaženih OCD i građana i građanki iz 9 opština u Crnoj Gori; 2) osnaživanje mladih da postanu aktivni učesnici u izgradnji otpornog, inkluzivnog i demokratskog društva.

Ovim pristupom se teži održivom unaprjeđenju društvenih vrijednosti i jačanju otpornosti zajednica u Crnoj Gori.

Crna Gora, kao i druge zemlje u regionu, posljednjih godina suočava se sa značajnim porastom vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije, a koji su usko povezani. Mediji u Crnoj Gori izvještavaju o pojedinačnim slučajevima, često ne dajući uvid u složenost ovog fenomena. Još važnije, ove probleme karakteriše primjetan nedostatak adekvatnog institucionalnog odgovora, prije svega u boljoj koordinaciji obrazovnih institucija, pravosudnih organa i policije.

Dva paralelna istraživanja o percepciji vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije [među punoljetnim građanima i građankama Crne Gore](#), kao i među [srednjoškolskom populacijom](#), koje je za potrebe ovog projekta sproveo CGO, uz podršku Instituta DAMAR, iz juna 2024. godine, ukazuju da je vršnjačko nasilje široko prepoznato kako među srednjoškolskom, tako i ukupnom populacijom. Svaki peti učenik/ca navodi iskustvo žrtve nasilja, a 53.4% poznaje nekoga ko je bio žrtva vršnjačkog nasilja. Najčešći oblici vršnjačkog nasilja u školama su psihičko i fizičko nasilje, dok slijede socijalno i digitalno nasilje, i u manjoj mjeri seksualno nasilje. Od učenika/ca koji su bili žrtve nasilja, 64.2% je prijavilo nasilje, dok 35.8% to nije učinilo. Punoljetni ispitanici/ce roditelji drže se za najodgovornije za vršnjačko nasilje koje sprovode njihova djeca, a velika većina smatra da mediji i društvene mreže utiču na pojavu i razvoj maloljetničke delinkvencije i vršnjačkog nasilja. Najveći broj učenika/ca, skoro 60%, prepoznaje određeni stepen prisutnosti vršnjačkog nasilja u njihovoj školi ili sredini. Oko 60% ispitanika/ca vjeruje da je većina incidenata, kojima su svjedočili u društvu u posljednje dvije godine, u najvećoj mjeri motivisana vjerskom i etničkom netrpeljivošću. Svaki peti učenik/ca poznaje nekoga u svojoj školi ili sredini ko je kao maloljetnik osuđen za neko krivično djelo. Učenici/e se većinski osjećaju sigurno u školi, sa oko 9% onih koji navode da se tamo ne osjećaju sigurno.

U slučajevima maloljetničke delinkvencije, gdje djeca, takođe, mogu biti žrtve, ne postoje utvrđene standardne operativne procedure na nacionalnom nivou koje propisuju korake i odgovornosti svih

relevantnih institucija. Ovi slučajevi podrazumijevaju složene procedure koje zahtijevaju uključivanje različitih institucija, kao što su policija, tužilaštvo, centri za socijalni rad i pravosuđe. Stoga je neophodno podstaci učinkovitiju saradnju među ovim organima kako bi se osiguralo da su procedure efikasne i usmjerene ka zaštiti djeteta.

Podaci Zavoda za školstvo pokazuju da je u školskoj 2022/23. otprilike svaki drugi učenik osnovnih i srednjih škola u Crnoj Gori bio svjedok nekog oblika nasilja među vršnjacima/kinjama. Zabrinjava i podatak da veliki procenat učenika/ca ne zna da mirno rješava sukobe ili probleme u školi (31%); niti kako da reaguju kada su izloženi nasilju (41%); ili šta se smatra nasilnim ponašanjem, kao što su fizičko, verbalno, socijalno, seksualno i onlajn nasilje (44%). Ovo dovodi do percepcije određenih oblika vršnjačkog nasilja kao društveno prihvatljivog ponašanja (poput isključivanja, ogovaranja, izbjegavanja i ignorisanja), dok se samo teži oblici (poput fizičkog nasilja, uvreda, prijetnji, omalovažavanja i ruganja) prepoznaju kao vršnjačko nasilje.

Činjenica da samo trećina učenika/ca adekvatno reaguje na nasilje u školi (obavještavajući nastavno osoblje ili roditelje), dok 2/3 ili ignoriše nasilje (ne reagujući ili pretvarajući se da ne vidi) ili ga perpetuira (ne braneći slabije, ne tražeći pomoć od vršnjaka ili ostajući pasivni posmatrači) ukazuje na potrebu da se razviju kompetencije učenika/ca za reagovanje na vršnjačko nasilje. Samo 43,7% nastavnika/ca reaguje pravovremeno i adekvatno kako bi zaštitili žrtve i spriječili nasilje, dok prema mišljenju učenika/ca, većina nastavnika/ca ili ne reaguje i pretvara se da ne vidi (20,7%) ili kasni sa reakcijom (34,9%), fokusirajući se na kažnjavanje počinioca, a ne na zaštitu žrtve. Takođe, kada se učenici/e nađu kao žrtve, rijetko se obraćaju odraslima za pomoć, a kada to i učine, češće se obraćaju roditeljima nego školskom osoblju. To znači da školsko nasilje u velikoj mjeri ostaje nevidljivo za školu.

Najveći potencijal za unaprjeđenje preventivne uloge škole leži u osposobljavanju učenika/ca da prepoznaju nasilje i uče o različitim oblicima nasilja (fizičko, verbalno, socijalno, seksualno, onlajn, itd.). Takođe, obuka učenika/ca da se zaštite kada su izloženi bilo kojem obliku nasilja je ključna, kao i pružanje vještina za mirno rješavanje sukoba. Konačno, predrasude i zablude koje učenici imaju o nasilju naglašavaju važnost preventivnih aktivnosti škola, ali i drugih društvenih aktera. Na primjer, učenici/e vjeruju da se nasilje dešava drugima, a ne njima, da zadirkivanje drugih nije štetno, da je fizičko nasilje opravdano u određenim slučajevima, da su društvene okolnosti razlog zbog kojeg je nasilje neizbježno i da je nasilno ponašanje normalna faza razvoja, itd.

Stoga je potrebno sprovoditi više aktivnosti kako bi se kod mladih jačala svijest o prihvatanju različitosti i njegovala kultura dijaloga, kao i razumijevanje oblika i uticaja vršnjačkog nasilja. Dodatno, ovo pitanje bi moralo biti više u djelokrugu rada ne samo obrazovnih institucija, već i pravosuđa i policije, kao i nevladinih organizacija i medija.

Ovaj dio programa **SRCE: podrška osnaživanju i otpornosti mladih danas** fokusira se na pružanje finansijske podrške i jačanje kapaciteta OCD koje rade u oblasti suzbijanja vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije u upravljanju projektima i komuniciranju sadržaja tih projekata u skladu s evropskim standardima.

2. CILJEVI KONKURSA

Opšti cilj konkursa je da kroz podršku projektima OCD doprinese suzbijanju vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije uz promociju kulture ljudskih prava i dijaloga.

Specifični ciljevi su:

1. razvoj nenasilne kulture među mladima;
2. osnaživanje zajednice za smanjenje rizika od maloljetničke delinkvencije.

3. PRIORITETI, TEME I PRIHVATLJIVE AKTIVNOSTI

Prioriteti i predložene teme projekata bi trebalo da predstavljaju odgovor na izazove u ostvarivanju konkursom definisanih ciljeva.

U tom okviru, prijedlozi projekata tematski treba da budu usmjereni na sljedeće oblasti:

- edukacija o nenasilnoj komunikaciji,
- prevencija vršnjačkog nasilja u školama,
- osnaživanje mladih lidera za promociju modernog koncepta ljudskih prava,
- afirmacija kulturne različitosti, tolerancije i inkluzivnosti,
- unaprjeđenje digitalne pismenosti i sigurnosti na internetu,
- osnaživanje servisa podrške za mlade žrtve nasilja i mlade u riziku od maloljetničke delinkvencije.

Aktivnosti koje mogu biti podržane ovim konkursom u okviru navedenih tema i oblasti:

- radionice i treninzi koji razvijaju vještine nenasilne komunikacije među mladima;
- psihosocijalna podrška i mentorstvo za mlade u riziku od vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije;
- kampanje javnog zagovaranja o važnosti prevencije vršnjačkog nasilja;
- organizacija inovativnih kulturnih događaja kao alata za izražavanje i rješavanje sukoba;
- programi usmjereni na podizanje svijesti i razvijanje strategija za sprječavanje vršnjačkog nasilja unutar obrazovnih institucija;
- razvoj inovativnih metodologija i materijala u oblasti obrazovanja;
- inicijative koje podstiču mlade da preuzmu aktivnu ulogu u svojim lokalnim zajednicama;
- inicijative koji njeguju međusobno razumijevanje i poštovanje među različitim kulturnim grupama;
- edukacija o sigurnosti na internetu i prevencija cyber nasilja među mladima;
- uključivanje porodica u aktivnosti usmjerene na prevenciju nasilja i osnaživanje mladih, kako bi se stvorila podržavajuća okolina;
- objavljivanje izvještaja, lifesta, brošura, priručnika, veb materijala;
- produciranje video materijala.

Napomena: lista aktivnosti nije iscrpna već treba da posluži kao mogući orijentir za zainteresovane OCD u kontekstu postavljenih ciljeva, prioriteta i tema konkursa.

Aktivnosti koje ne mogu biti podržane ovim pozivom:

- akcije koje se tiču samo ili uglavnom individualnog sponzorstva za učešće na radionicama, seminarima, konferencijama i sl;
- akcije koje se tiču samo ili uglavnom individualnog stipendiranja za studije ili obuke;
- akcije koje se tiču samo ili uglavnom studijskih posjeta ili učešća na međunarodnim forumima;
- infrastrukturni projekti ili projekti dominantno fokusirani na nabavku opreme;
- kupovina i / ili renoviranje zgrada ili kancelarija;
- aktivnosti preduzete prije potpisivanja ugovora;
- akcije usmjerene na ostvarivanje profita;
- akcije koje se odnose na dobrotvorne donacije.

4. FINANSIJSKI ASPEKT KONKURSA

Predviđeno je da se ovim konkursom ukupno raspodijeli 35, 000 EUR.

Iznos sredstava koja mogu biti dodijeljena za pojedinačni projekat u okviru ovog poziva je između minimalnih 5, 000 i maksimalnih 7, 000 EUR.

Traženi iznos sredstava u okviru ovog konkursa može biti do maksimalno 100% prihvatljivih troškova. Razlika između traženog i odobrenog iznosa podrške mora doći iz sredstava koja nijesu iz budžeta Evropske unije.

Maksimalan iznos sredstava predviđenih za plate/honorare osoblja, kancelarijske troškove i eventualne troškove kupovine opreme ne smije biti veći od 50% ukupnih troškova cijelog projekta.

U slučaju partnerskih projekata, samo jedna organizacija – podnosilac predloga projekta – biće direktno odgovorna za upravljanje finansijskim sredstvima svih partnerskih organizacija na projektu.

5. PRAVILA KONKURSA

5.1. Ko se može prijaviti?

Pravo učešća na ovom konkursu imaju OCD koje ispunjavaju sljedeće kriterijume:

- imaju status pravnog lica;
- neprofitnog su tipa;
- registrovane su u Crnoj Gori najmanje 12 mjeseci prije roka za dostavljanje prijedloga projekta;

- imaju sjedište u Crnoj Gori;
- direktno su odgovorne za pripremu i upravljanje projektom.

Pojedinci, političke stranke, međunarodne organizacije, vladine institucije, vjerske zajednice nemaju pravo učešća na ovom konkursu.

Takođe, organizacije koje na rukovodećim pozicijama imaju lica koja su državni funkcioneri ne mogu biti podržane kroz ovaj konkurs.

Organizacije koje su već dobile podršku kroz ovaj program i koje su korisnice sredstava u okviru *Thematic Programme on Human Rights and Democracy 2022 (EuropeAid/176851/DD/ACT/ME)* nemaju pravo učešća na ovom konkursu. Ovo ograničenje se odnosi na OCD koje su koordinatori/nosioci projekata, kao i na partnerske organizacije.

5.2. Partnerstva/Partneri

Partnerstva nijesu neophodna, ali su dozvoljena i poželjna.

Partneri učestvuju u kreiranju projekta i njegovoj realizaciji i **koriste finansijska sredstva pod istim uslovima koja važe i za podnosioca prijedloga projekta**. Stoga, partneri moraju zadovoljiti **sljedeće kriterijume**:

- da imaju status pravnog lica;
- da su neprofitnog tipa;
- da su registrovani u Crnoj Gori najmanje 12 mjeseci prije roka za dostavljanje prijedloga projekta;
- da na rukovodećim pozicijama nemaju lica koja su državni funkcioneri;
- da imaju sjedište u Crnoj Gori.

Informacije o partnerima na projektu treba da budu predstavljene u dokumentu „Partneri”, koji je dio Prijavnog formulara.

5.3. Saradnici

Druge organizacije, osim podnosioca prijedloga projekta i partnera, takođe, mogu biti uključene u realizaciju projekta. One imaju status „saradnika”. Saradnici imaju ulogu u realizaciji projekta, ali ne smiju dobijati sredstva iz budžeta projekta. Saradnici ne moraju ispunjavati kriterijume koji važe za podnosioca prijedloga projekata i partnere, tj. **saradnici mogu biti institucije, organi lokalne samouprave, predstavnici poslovne zajednice, i sl.** Informacije o saradnicima na projektu treba da budu predstavljene u dokumentu „Saradnici”, koji je dio prijavnog formulara.

5.4. Mjesto

Mjesto realizacije projekta mora biti Crna Gora.

Posebno se ohrabruju projekti organizacije sa sjedištem van Podgorice.

5.5. Broj prijava po podnosiocu projekta

Svaka organizacija civilnog društva može učestvovati u ovom konkursu samo jednom, odnosno, ili kao podnosilac prijedloga projekta ili kao partner.

5.6. Vrijeme trajanja projekta

Sredstva će se dodjeljivati za projekte koji traju najmanje pet mjeseci, a najviše sedam mjeseci. Za početak realizacije projekta podrazumijeva se dan nakon potpisivanja ugovora o realizaciji projekta.

5.7. Kako pripremiti i gdje slati prijedloge projekata i neophodnu dokumentaciju?

Prijedlozi projekata treba da budu napisani na crnogorskom jeziku. Od podnosioca se traži da dostave ispunjen **prijavni paket**, koji čine:

1. prijavni formular
2. prijedlog budžeta

u **jedan** štampani primjerak, ovjeren pečatom organizacije i potpisom lica ovlašćenog za zastupanje (jedan original) i da pošalju elektronsku verziju, koja po svom sadržaju mora biti identična štampanom primjerku prijavnog paketa.

Uz prijavni paket, podnosioci prijedloga projekata treba da podnesu sljedeću **prateću dokumentaciju** (**jedan** štampani primjerak):

1. kopiju registracije organizacije;
2. kopiju statuta organizacije;
3. kopiju bilansa stanja i uspjeha organizacije za prethodnu godinu uz potvrdu o predaji završnog računa Poreskoj upravi;
4. potpisanu i ovjerenu izjavu lica za zastupanje da na rukovodećim pozicijama u organizaciji nijesu državni funkcioneri.

Ukoliko je projekat partnerskog karaktera, za partnere je potrebno dostaviti istu prateću dokumentaciju, kao i za podnosioca prijedloga projekata. Za sve partnere potrebno je dostaviti i „Izjavu o partnerstvu“ (*koja je dio Prijavnog formulara*), pečatiranu i potpisanu od strane ovlašćenog lica organizacije sa statusom partnera na projektu.

Prijedlozi projekata i ostala konkursom tražena dokumentacija šalje se u štampanoj verziji isključivo poštom, u zatvorenoj koverti, na adresu: Centar za građansko obrazovanje (CGO), ulica Svetlane Kane Radević 1/1, 81 000 Podgorica, i sa naznakom sa naznakom - „Konkurs za podršku projektima OCD u Crnoj Gori – SRCE”. Elektronsku

verziju slati isključivo na email info@cgo-cce.org. Obje verzije (elektronska i štampana) se dostavljaju najkasnije do 8. novembra 2024. godine do 16h00.

Nepotpuni prijedlozi projekata, prijedlozi projekata dostavljeni na neki drugi način koji nije propisan ovim konkursom, kao ni oni koji stignu u CGO poštom ili emailom nakon isteka navedenog roka neće biti uzeti u razmatranje, kao ni prijedlozi dostavljeni na neodgovarajućim obrascima.

5.8. Rok za podnošenje prijedloga projekata

Rok za predaju prijedloga projekata je 8. novembar 2024. godine do 16h00.

Prijave predate nakon isteka roka neće biti uzete u razmatranje. Za potvrdu vremena predaje prijedloga projekata koristiće se poštanski žig, kao i vrijeme prijema emaila. Svi podnosioci dobiće potvrdu od CGO-a o prijemu emaila sa projektnim prijedlogom.

5.9. Dodatne informacije o podnošenju prijedloga projekata

U slučaju nedoumica, dodatne informacije možete dobiti slanjem pitanja na info@cgo-cce.org, najkasnije do **8. novembar 2024. godine do 16h00**, pri čemu mail mora nositi naziv “**Konkurs za podršku projektima OCD u Crnoj Gori – SRCE - pitanje**”.

Odgovori na pojedinačna pitanja biće pružani isključivo putem elektronske pošte. CGO ne može davati mišljenje o ciljevima, očekivanim rezultatima i aktivnostima predloženih projekata, kao i o drugim elementima prijedloga projekata, a sve u cilju obezbjeđivanja ravnopravnog položaja svih podnosilaca prijedloga projekata.

Pitanja koja mogu biti relevantna za druge podnosiocce projekta, zajedno sa odgovorima i važnim napomenama za podnosiocce projekta, biće objavljena na sajtu CGO-a www.cgo-cce.org nakon isteka roka za njihovo postavljanje.

6. OCJENJIVANJE I IZBOR PROJEKATA

Ocjenjivanje prijedloga projekata odvijace se u **dvije faze**.

Prva faza će uključiti administrativnu provjeru pristigle dokumentacije. Samo projekti koji sadrže svu neophodnu dokumentaciju, navedenu u Vodiču, ući će u drugu fazu ocjenjivanja od strane Komisije. O njima će se odlučivati na osnovu kriterijuma koji su predstavljeni u Vodiču. Spisak podržanih projekata biće objavljen na internet stranici www.cgo-cce.org.

Evaluaciona tabela:

Sekcija	Maksimalan broj poena
1. Opravdanost akcije	13
1.1 Da li je projekat u skladu sa ciljevima i oblastima definisanim u Vodiču?	8
1.2 Koliko su jasno definisane ciljne grupe i krajnji korisnici? Koliko je projekat u skladu sa potrebama ciljnih grupa?	5
2. Ciljevi i rezultati	5
2.1 Da li su ciljevi i rezultati projekta jasno definisani i usklađeni sa ciljevima konkursa?	5
3. Uspješnost i izvodljivost projekta	16
3.1 Da li su predložene aktivnosti adekvatne, praktične i usklađene sa ciljevima i očekivanim rezultatima projekta?	7
3.2 Da li je akcioni plan jasan i izvodljiv?	5
3.3 Da li je uključenost partnera u sprovođenje aktivnosti na zadovoljavajućem nivou?	2
3.4 Da li prijedlog projekta uključuje mjerljive indikatore uspjeha?	2
4. Održivost projekta	5
4.1 Da li projekat ima finansijsku, institucionalnu i političku održivost?	5
5. Budžet	11
5.1 Da li se aktivnosti na pravi način oslikavaju u budžetu?	6
5.2 Da li je odnos između predviđenih troškova i očekivanih rezultata zadovoljavajući?	5
Ukupan broj poena	50

7. RASPORED AKTIVNOSTI TOKOM I NAKON TRAJANJA KONKURSA

	Datum	Termin
1. Krajnji rok za postavljanje pitanja o konkursu	15. oktobar 2024.	-
2. Krajnji rok za podnošenje prijedloga projekata	8. novembar 2024.	16h00
3. Obavještanje organizacija koje su prošle administrativnu provjeru	11. novembar 2024.	-
4. Obavještanje organizacija o konačnom ishodu prijave	20. novembar 2024.	-
5. Potpisivanje ugovora	25. novembar 2024.	-

Napomena: Ovo je okvirni raspored aktivnosti, osim za datume navedene u tačkama 3, 4 i 5. CGO zadržava pravo da izmijeni raspored u gore predstavljenoj tabeli, a izmijenjenjeni raspored za realizaciju Programa će biti objavljen na zvaničnoj internet stranici www.cgo-cce.org.